

Reforma SRP – največji trajnostni donos

Zakaj mora nova politika temeljiti na doseganju največjega trajnostnega donosa do leta 2015?

V EU je čezmerno izkoriščanih 75 % staležev rib, medtem ko na svetovni ravni ta delež v povprečju znaša 25 %. To čezmerno izkoriščanje v EU škodi staležem rib ter povzroča negotovost glede ulova in finančno ranljivost ribiške industrije EU. Občutljivi staleži rib ne omogočajo optimalnega ulova, zaradi česar se nato poveča obseg ribolova. Danes čezmerno izkoriščani staleži večinoma zajemajo manjše in manj vredne ribe. Te se odvržejo nazaj v morje, ker imajo majhno tržno vrednost ali so pod najmanjšo določeno velikostjo.

Ta začarani krog je treba prekiniti. To je izhodišče za največji trajnostni donos, ki je največji ulov, ki ga je mogoče jemati iz staleža rib v nedoločenem obdobju, ne da bi ga to ogrozilo. Upravljanje staležev na podlagi največjega trajnostnega donosa pomeni preusmeritev z obsežnega ribolova manjših staležev rib v racionalen ribolov velikih staležev. To bo omogočilo večje staleže ter s tem boljše možnosti za ulov, večje stopnje dobička in večjo donosnost naložb, tj. dodatne prihodke v ribiški industriji. Omogočilo bo tudi ulov večjih rib in posledično višje tržne cene na kilogram. Ker bo ulovljenih manj rib pod najmanjšo določeno velikostjo, bo tudi pritisk glede zavržkov manjši. Ker se v velikem staležu tona rib ulovi hitreje kot v manjšem staležu, se bodo zmanjšali izdatki za gorivo in emisije ogljika iz ribiških plovil. Poleg tega bodo imeli potrošniki veliko večjo izbiro rib iz zdravih staležev EU.

Države članice in EU so cilj največjega trajnostnega donosa sprejele v Konvenciji Združenih narodov o pomorskem mednarodnem pravu pred skoraj tridesetimi leti, in sicer leta 1982. K temu cilju so se ponovno zavezale leta 1995 v Sporazumu Združenih narodov o staležih rib, leta 2002 v Deklaraciji iz Johannesburga in leta 2010 v Nagoji. Pomembni mednarodni partnerji, kot so Združene države in Avstralija, že delujejo v tej smeri, EU pa za njimi zaostaja.

Kako bo ribištvo EU doseglo največji trajnostni donos?

Najboljši način upravljanja staležev rib na podlagi največjega trajnostnega donosa so večletni načrti. Določitev ribolovne umrljivosti, ki jo je treba doseči, v načrtu je najboljši ukrep upravljanja za zagotovitev stabilnosti iz leta v leto. V večletnih načrtih je treba ribolovno umrljivost določiti na ravni, na kateri se bodo sčasoma lahko dosegli večji staleži.

Kakšen je dosedanji napredek EU pri doseganju največjega trajnostnega donosa?

Več obstoječih dolgoročnih načrtov upravljanja temelji na načelu največjega trajnostnega donosa. Od leta 2010 predlogi Komisije temeljijo na letnih celotnih dovoljenih ulovih in kvotah na podlagi znanstvenega mnenja in doseganja največjega trajnostnega donosa do leta 2015. Ribiška industrija v Evropi je dokazala, da je doseganje največjega trajnostnega donosa mogoče, saj je ta dosežen že za 11 staležev, in sicer za morski list v Skagerraku, Kattegatu in Baltskem morju, zahodnem delu Rokavskega preliva ter Keltskem morju, za vahnjo v Severnem morju in vahnjo v Rockallu, za sled v Severnem morju, vodah zahodno od Škotske in Keltskem morju, za krilatega romba v vodah okoli Španije in Portugalske ter za škampe v Severnem morju. Vsi ti staleži se danes lovijo trajnostno, pri čemer se iztovori več rib, ribiči in obalne skupnosti pa imajo večji

dobiček. Poleg tega tudi za več drugih staležev obstajajo dobre možnosti za doseganje največjega trajnostnega donosa do leta 2015. Trska v vzhodnem delu Baltskega morja je dober primer, kako se lahko z odločnim ukrepanjem hudo čezmerno izkoriščanje spremeni v trajnostno izkoriščanje, pri čemer se kvote vsako leto povečujejo.

Kako se lahko doseže največji trajnostni donos ob pomanjkanju podatkov?

Da se zagotovijo zanesljive informacije za določitev največjega trajnostnega donosa, so potrebni zanesljivi podatki o ribištvu. Te zanesljive podatke v okviru reforme bosta zagotovila dva ukrepa: obveznost, da se iztovori celoten ulov (v primerjavi s sedanjimi ocenami količine zavržkov), ter nova partnerstva med ribiči in znanstveniki. To bo izboljšalo zbiranje zanesljivejših podatkov o ulovu in bistveno izboljšalo zbirko znanja za določitev največjega trajnostnega ulova.

Kako je treba največji trajnostni donos obravnavati pri mešanem ribolovu?

Pri mešanem ribolovu je treba omejitve izkoriščanja za vse druge ribe, ujete z istim ribolovom, določiti na podlagi najranljivejših staležev. To je edini način, da se največji trajnostni donos doseže za vse staleže v ribištvu. Za doseganje največjega trajnostnega donosa pri ribolovu morskega lista je na primer potrebna ustrezna prilagoditev ribolova za morsko ploščo (in vse druge staleže prilova), zato je lahko za morsko ploščo ribolovna umrljivost nižja od največjega trajnostnega donosa. Hkrati lahko ribiči zmanjšajo vpliv ribolova na najranljivejše vrste z uporabo bolj selektivnega orodja. Selektivna orodja bodo del večletnih načrtov in tehničnih ukrepov, države članice pa jih bodo lahko prek regionalizacije prilagodile posebnim zahtevam zadevnega ribištvu.

V več ribištvih je najranljivejši stalež hkrati tudi najpomembnejši. To velja na primer za trsko pri ribolovu bele ribe in za morski list pri ribolovu bokoplut. Za določitev ustreznih ribolovnih možnosti pri takšnih mešanih ribolovih bo treba določiti stopnje največjega trajnostnega donosa za vsak stalež, s čimer se trenutno ukvarja Mednarodni svet za raziskovanje morja.

Največji trajnostni donos na mednarodni ravni

EU mora na mednarodni ravni uporabljati enako načelo kot na ravni EU. Kadar bo Komisija delovala v imenu EU, si bo prizadevala za vključitev cilja največjega trajnostnega donosa v svoje pogajalsko izhodišče, pri čemer bo temeljila na znanstvenem mnenju ali podatkih.

Kaj lahko medtem naredimo?

Obstaja soglasje, da se bo z uporabo načela največjega trajnostnega donosa srednjeročno zagotovila okoljska, socialna in gospodarska trajnost. Vprašanje je, kako to doseči, pri čemer je Komisija odločena, da bo pomagala ribiški industriji in obalnim skupnostim pri tem prehodu. Zato je predlagala močan Evropski sklad za pomorstvo in ribištvo, ki bo imel veliko različnih možnosti za financiranje ribiške industrije, vključno s finančnimi sredstvi za:

- razvoj bolj selektivnih ribolovnih metod v ribiški industriji,
- sodelovanje lastnikov plovil in ribičev pri preskušanju v zvezi s selektivnostjo,

- srečanja za socialni dialog ribiške industrije v državah članicah in med njimi za izmenjavo zamisli in najboljših praks,
- usposabljanje in pridobivanje poklicnih kvalifikacij za seznanitev z inovativnimi orodji,
- diverzifikacijo dejavnosti ribičev malega priobalnega ribolova,
- zbiranje posebnih bioloških ali socialno-ekonomskih podatkov s strani ribiške industrije,
- trženjske pobude za razvoj blagovnih znamk proizvodov, kot je „riba po načelu največjega trajnostnega donosa“,
- dejavno sodelovanje ribičev pri regionalizaciji s konkretnimi predlogi, kako doseči največji trajnostni donos do leta 2015.